

Krómozás, nikkelezés Frischmannál

Tartós, olcsó, szép
Báró Jósika-utca 13.
Telefon: 32-84.

Szegedi ujságkuriozumok

Irtá: CSERZY BELA

Egyetlen magyar város sajtótörténetében sem találhatunk annyi érdekességet, kuriozumot, mint a szegediében. A szegedi sajtó története a múlt század közepétől kezdődik, pontosan 1849 január 1-től, mert ekkor jelent meg az első hirlap: a Tiszavidéki Ujság. Azt megelőzőleg is, mint mindenhol a világon, itt is találkoztunk úgynevezett „röplapok”-kal, alkalmi tudósításokkal, amelyek rendszerint 2 oldalas terjedelemben jelentek meg. Ezeknek a röplapoknak jellemző tulajdonságai: a rendszertelen megjelenés, a rendszerint egy aktuális esemény közlése és a röplap formátumának változása. A röplapok tehát akkor kerültek forgalomba, ha valamely nagyobb esemény történt, olyan, amelynek publikálását fontosnak és közérdekűnek ítélte meg a röplap szerkesztője és egyben alkalmi kiadója. Ezek a röplapkiadások nem voltak üzleti vállalkozások. A szegedi röplapok nagyobb országos belpolitikai eseményt tartalmaztak, vagy az 1848-as eseményekkel kapcsolatos különböző harcokról, csatározásokról számoltak be.

AZ ELSŐ UJSÁG

Az első hirlap: a Tiszavidéki Ujság már rendszeresen, pontos időközönként (hetenként kétszer) megjelenő sajtótermék, amely ugyanolyan formában, állandó lapfeljellel került a közönség elé és hírvonalát illetően a szerkesztési rendszert is megtaláljuk; helyi, országos, sőt világeseményeket is regisztrál. Politikai irányja tekintetében természetesen Kossuth hű szócsöve volt.

Ez volt tehát az első ujság Szegeden, amely azonban csak félévig élt. Megszűnésének oka és a közvetlen utána életrekelte újabb lap: a Szegedi Hirlap megindulásának körülménye nem ebbe a témakörbe tartozik, ellenben az első ujság, mint a szegedi sajtó indítópontja, mégis beletartozik a lapérdekességek közé.

AZ ARVIZI „KEFELEVONAT”

A legérdekesebb szegedi ujságkuriozum kétségtelenül az 1879-ik évi március 12-iki lap „kefelenyomata”, amely

egyedülálló világritkaság

is egyben. A szegedi szörnyűséges árvíz katasztrófa napján is, éppen úgy dolgoztak még este és éjjel a Szegedi Híradó lapvállalat nyomdájában, mint az előttelező, de már katasztrófával fenyegető napokban. A Szegedi Híradó 1879 március 12-iki lappéldánya „ólomban” el is készült, azaz a nyomdászok rendszerbe sorakoztatták az ólombetűk ezreit és éppen nyomásra vártak ezek az

ólom-lapformák, amikor megkondult a városháza tornyában a tragédiát, a Tisza elszabadulását jelző harang. Ebben a pillanatban készült el a lap „kefelenyomata” a szokásos utolsó revízióra, de már nem került sor arra, hogy a nyomógép meginduljon: mindenki hanyatt-homlok menekült a nyomdából. Az árvíz — talán tíz perc sem telt el — már elöntötte a Szegedi Híradó nyomdáját és ott is, mint mindenütt, borzalmas rombolást végzett. A kefelenyomat azonban megmaradt. S amikor lehúzódott Szeged város területéről az ár, a kefelenyomat átázott, csuromvíz példányát ott találták meg az egyik nyomdai asztalon. (Ez a ritka, becses példány ma a Somogyi Könyvtár tulajdonában van).

KÉZZEL IRT UJSÁG

Van egy másik igen érdekes szegedi ujságkritikás és ez az 1918. évi június 26-án megjelent Szegedi Napló kézzel irt példánya. Ez az ujság szám érdekes előzmények révén született meg. 1918. év nyarán a szegedi nyomdák a legnagyobb büvészkedéssel tudták csak biztosítani a lapok megjelenését. Ekkor már mindenki a fronton volt, a nyomdászok felmentéséről beszélni sem lehetett. Az a pár szakember, aki különböző okok miatt nem volt katonára, uralta a helyzetet. Így történt meg azután, hogy a Szegedi Napló nyomdájában dolgozó munkások fantasztikus béremelési igényekkel álltak elő. A kérést nem lehetett honorálni s már-már az a veszély fenyegetett, hogy a lap nem jelenik meg. A Szegedi Napló 1918. évi június 26-iki lapszáma nem is jelent volna meg, ha a tanácskozással összeülő szerkesztőség nem talál egy zseniális megoldási lehetőséget. A szerkesztőség elhatározta, hogy litográf-úton állítják elő a nyomdai sztrájk miatt a lapot. Erre azután a szerkesztőség tagjai lázas tevékenységbe fogtak és minden ujságíró kézírással írta meg a maga részortjába tartozó hírvonalat. Így az első oldalon a „Nyugalom” című vezércikket Móra Ferenc írta, amelyben a Szegedi Napló fűrésze „átváltozásának” okát is megmagyarázza. A lap első oldalának harmadik, negyedik hasábját Sz. Szigethy Vilmos, (a jelenlegi városi főlevéltáros) kezeírása tölti meg, amelyben a városházi hírekről számol be. A négyoldal terjedelmű lap többi oldalain pedig a munkatársak írásai láthatók. Még a hirdetések is rajzolva sorakoznak egymásután.

Jellemző az akkori sztrájkra, hogy a litográf-úton előállított lap lehúzására sem vállalkoztak a munkások, ugyhogy a lapnyomást is a szerkesztőség tagjai végezték el. Az eredmény azonban nem maradt el. A szerkesztőség megtörte a sztrájkot és másnap már munkahelyükön voltak a nyomdászok.

„PROLETAR” CÍMŰ LAP IS VOLT SZEGEDEN

A szegedi ujság-kuriozumok egyike még, az úgynevezett „proletár”-ujság. Ez a tiszavirágéletű szegedi kommunizmus alatt született meg. A háromnapos szegedi proletárdiktatura előtt már megtörtént a két ujságvállalatnak az elkommunikálása, éspedig a Szegedi Friss Ujság és a Friss Hírek. Az akkori direktorium hataimi szöveggel a két legnagyobb példányszámban megjelenő lapot kijelölte s a régi emberek félreállása után kézbevette a lap további irányítását. A Szegedi Friss Ujság-ból Szegedi Vörös Ujság lett, míg a Friss Hírek a Proletár nevet kapta. Ez 1919 év márciusában történt és néhány hétig jelentek meg ezek a barna papírra nyomott ujságok, amelyek a szegedi sajtónak szégyenletes kuriozuma.

SZILVESZTERI „JÉGKARNEVÁL”

(A Délmagyarország munkatársától.) Jégünnepélynek, sőt jégkarneválnak lehetett volna nevezni azt a színvonalas estét, amelyet szombaton rendeztek a Korzó-jégpályán. Ragyogó jégtükrök csillogott az ivlámpák alatt és rajta vidám ifjusereg produkálta magát; fiúk és lányok, hölgyek és urak siklottak a jégen, a korcsolyasport minden szépségét felvonultatva. Talán még a korcsolyázásnál is szebb volt az a tarka-barka tömeg, amely a jégen hullámozott; a korcsolyázók ötletesebb-ötletesebb jelmezekben vonultak fel, a legtöbbször még d'arc is takarta az arcát. Láttuk Chaplint »kacszáni« a jégen, a cow-boyt, amint revolverével a kezében üldözött egy női jelmezt; nem tudta, hogy a kis tiroli öltözet alatt sudártermetű ifju rejtőzik... Láttuk Bernhard Shaw-t méltóságteljesen — elvágódni a jégtükrön. Kéz a kézben táncolt a fiatalok a fülbemászó keringőre és a jégtükrön végtelesen görbéket véstek az éles korcsolyák, de a jéggel nem lehetett dacolni; tartotta, vitte hátán az ifjuságot, amely önfeledten adta át magát a téli sport legszebb örömeinek. Végtelem sora lenne azoknak az ötletes jelmezeknek, az ügyes korcsolyázóknak és korcsolyázó hölgyeknek, akik szombaton este összejöttek a Korzó-jégpályán, hogy Jég-Szilveszterhez méltóan bucsuzanak el az ősztenedőtl.

A jégpálya vidám társaságából nem a legkönnyebb feladat közé tartozik a megjelentek névsorát összeállítani, mégis megpróbálkozunk vele. A Korzó-jégpálya állandó szórakozói, illetve sportolói és a jégkarnevál résztvevői közül a következők neveit sikerült feljegyezni:

Kolozs Marietta, Kolozs Jenő, Lampel Miklós, Hubay Berci, Falta Éva, Tóth Lóci, Geley Ildikó, Horváth Tomy, Bán György, Singer Ági, Bruckner Györgyi, Bruckner Elemér, Littomericzky Marika, Littomericzky Sári, Gémes Ágnes, Kármán Gyuri, Melczér Miki, Melczér Kamilla, Miskolczy Gábor, Magay Öcsi, Bertényi Hanna, Egyessy Da'na, Szántó Pisti, Vadász Éva, Rex Tamás, Adler Púli, Fekete Pista, Dombováry Zsuzsika, Tóth Viola, Szász Gyurika, Szász Péter, Györki András, Szerkerke Márja, Bedő Magda, Egán Marianne, Örlel Ági, Örlel Laci, Bihari Bobi, Szász Ágnes, Szász Kató, Szász András, Róth Judith, Winternitz Magdi, Eckert Aldikó, Löbl Flóra, Löbl Gábor, Racskó Gyula, Spitzer Juditka, Klein Anikó, Klein Józsika, Somogyi Gábor, Markovits Bandi, Gottschall Éva, Komlós János, Falta Marika, Frenkel Imre, Müller Ágnes, Bánsági Miklós, Haász Mária, Brichta Gabriella, Pollák Zsuzsi, Györki János, Drucker Alice, Herczok Edith, Kup László, Csikós Magda, Pálffy Jusztika, Gezely Péter.

A jégpálya vidám serege a késő esti órákig együtt volt, hogy másnap újult erővel, töretlen jókedvvel hódoljon kedvenc sportjának.

Pénztárosnő
helybeli forgalmas detail üzletbe
felvétetik
Levelek: „Jól számoló keresztény”
jei ére a kiadó.

RHEUMA,
köszvény, csusz, ischias, ízületi fájdalmait
gyógyíttassa Budapesten a
HUNGÁRIA FÜRDŐ
ukoholos törkölyfürdőjében.
VII., Dohány u. 44. Orvosi telügyelet
Olcsó pauszálé árak. Ellátás és szobákról
gondoskodunk az épületben levő
Continental szállóban.
Ismeretető: külföldiek.

Gép- és gyorsírásban pericli
titkárt vagy titkárnőt
keresek.
Komoly munkacsrák ajánlatát postán kérem elküldésükkel, eddigi működés leírásával.
Szeged Postafiók 167.

Butorozott
irodahelyiséget
esileg butorozott szobával, azonnalra keresek belvárosban.
Ajánlatot ár megjelöléssel postán Szeged Postafiók 167. keresek.